

מדד הקול הישראלי מרץ 2022

פרופ' תמר הרמן וד"ר אור ענבי

ממצאים עיקריים

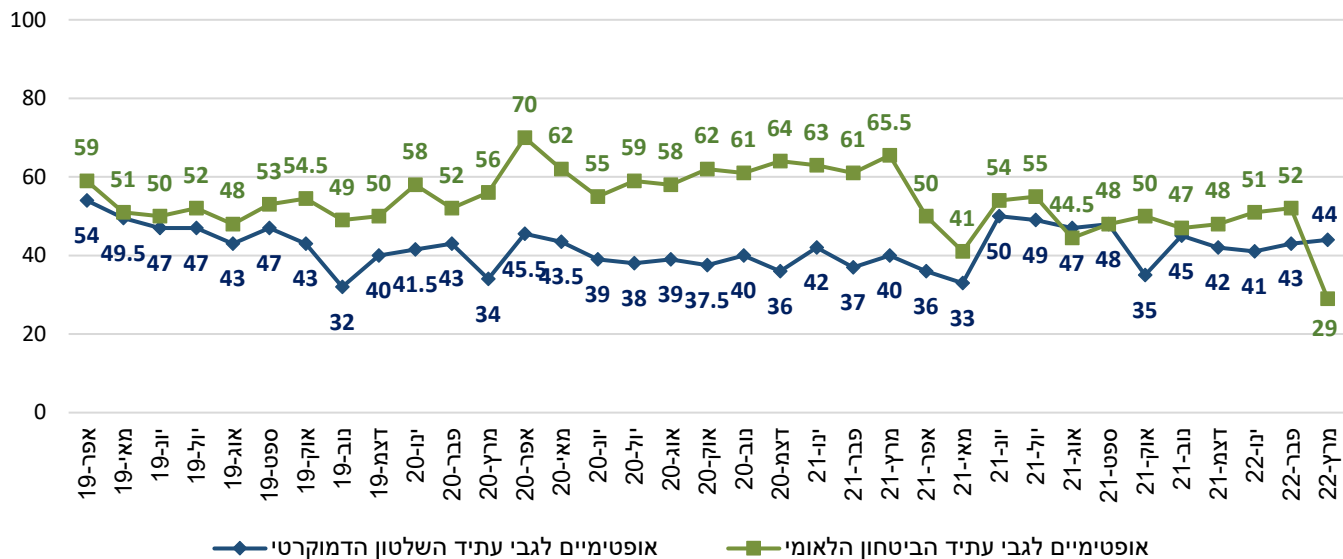
- ❖ על רקע גל הפיגועים, בסקר החודש נמדדה ירידה גדולה באופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי. בתחושת הביטחון בעתיד השלטון הדמוקרטי ממשיכה להירשם יציבות.
- ❖ האופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי בשמאל אמנם אינה גבוהה, אבל היא כפולה ויותר מאשר בימין. בקרב גברים האופטימיות גבוהה יותר מאשר בקרב נשים הן בציבור היהודי הן בציבור הערבי.
- ❖ הממצאים מורים על רמה נמוכה של תחושת ביטחון אישי, כאשר היא נמוכה יותר אצל המרואיינים הערבים מאשר אצל המרואיינים היהודים. כמו כן נשים חשות יותר אי ביטחון אישי בשני המגזרים.
- ❖ שיעור הנותנים אמון בשר לביטחון פנים עומר בר לב הוא נמוך מאוד, הן בקרב הערבים הן בקרב היהודים. במדגם היהודים בשמאל האמון בו גבוה במידה ניכרת מאשר במרכז ובימין.
- ❖ שיעור נותני האמון בשב"כ בקרב היהודים עולה כצפוי על שיעורם בקרב הערבים, אבל גם בקרב היהודים, ובמיוחד בימין, הוא אינו גבוה מאוד.
- ❖ בקרב המרואיינים הערבים הרוב הגדול סבורים שרק מיעוט מהציבור שלהם תומך בפיגועים כמו אלו שאירעו בשבועיים האחרונים. בקרב היהודים השיעור הגבוה ביותר, אם כי פחות ממחצית, גם כן סבורים כן, אבל ההבדלים בין המחנות הפוליטיים הם גדולים: אמנם בשמאל ובמרכז הרוב סבורים שרק מיעוט מהערבים אזרחי ישראל תומכים בפיגועים אבל בקרב הימין השיעור הגבוה ביותר סבורים כי מדובר ברוב של תומכים בפיגועים בציבור הערבי.
- ❖ לגבי פעולות נקם של יהודים על פיגועים הרוב בקרב היהודים והשיעור הגבוה ביותר (יותר משליש) בקרב הערבים סבורים שמדובר בעמדת מיעוט בלבד.
- ❖ רוב גדול בציבור היהודי מסכימים כיום להיגד כי לשיקולי מוסר אין מקום במסגרת המאבק בטרור.
- ❖ בקרב המרואיינים היהודים הרוב הגדול סבורים כי העונשים שבתי המשפט מטילים על מפגעים הם קלים מדי. בקרב הערבים התפלגות הדעות פחות מובהקת, כאשר השיעור הגבוה ביותר סבורים שהעונשים מתאימים.
- ❖ בקרב היהודים חלה עלייה של ממש בשיעור התומכים בחיים בהפרדה בין יהודים לערבים והוא מגיע לרוב ברור. בקרב הערבים התמונה יציבה לאורך השנים: רק מיעוט תומך בחיים בהפרדה.
- ❖ בקרב המרואיינים הערבים ניכרה הפעם ירידה בגודל הרוב הסבורים כי אפשר שערבי אזרחי ישראל גם ירגיש חלק מהעם הפלסטיני וגם יהיה אזרחי ישראלי נאמן. בקרב היהודים מדובר במיעוט, שגם הוא נמצא בירידה.
- ❖ רוב המרואיינים הערבים סבורים כי ההנהגה הערבית פועלת באופן נחרץ נגד אלימות של ערבים כלפי יהודים, לעומת רוב גדול עוד יותר מהמרואיינים היהודים הסבורים ההיפך.

מצב הרוח הלאומי

בסקר החודש נמדדה ירידה חדה מאוד בשיעור האופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי – שיעורם הפעם הוא הנמוך ביותר מאז התחלנו במדידות באפריל 2019 – 29% בלבד, הרבה מתחת לשיעור האופטימיים בתקופות אחרות של פיגועים ואפילו בזמן מבצע שומר חומות או אירועי בערים המעורבות במאי 2021.

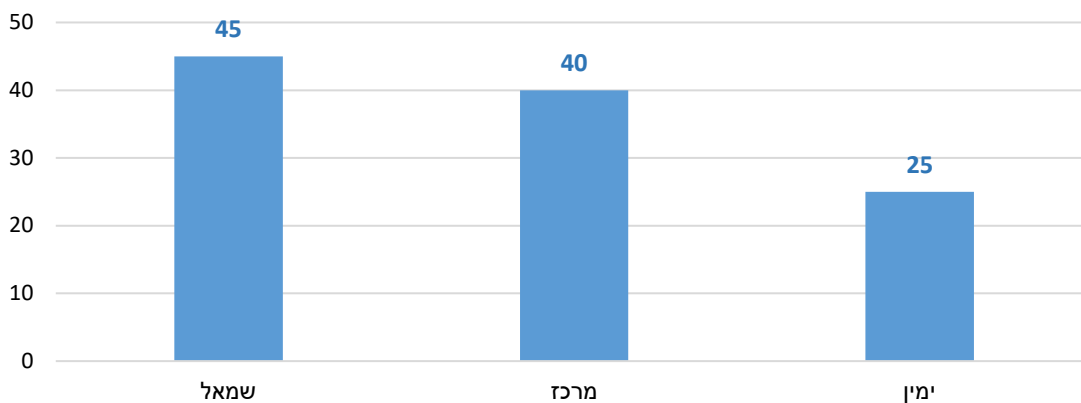
לעומת זאת שיעור האופטימיים לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בישראל נותר כשהיה בחודשים האחרונים (44%), מה שמחזק את הפרשנות שלנו מהחודש הקודם שממשלת בנט-לפיד מצליחה ליצור יציבות מסוימת בזירה הפוליטית חרף המשברים התכופים שהיא מתמודדת אתם.

אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית ולגבי עתיד הביטחון הלאומי, אפריל 2019-מרץ 2022 (%), כלל המדגם)

בקרב המרואיינים היהודים 31% הביעו אופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי ובקרב מרואיינים הערבים – 21% בלבד. מעניין במיוחד הוא הממצא שבמדגם היהודים אלה ששייכו עצמם לשמאל אופטימיים יותר מאשר מי ששייכו עצמם למרכז או לימין.

אופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

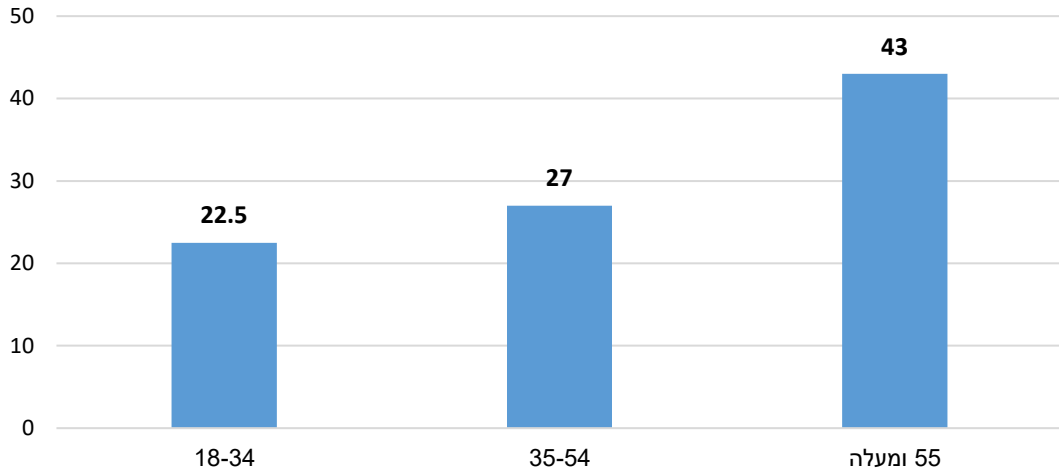

בחנו את האופטימיות לגבי הביטחון הלאומי בעתיד גם לפי מין ומצאנו הבדלים ניכרים לא רק בין יהודים לערבים אלא גם בין נשים לגברים. היהודים אופטימיים יותר מהערבים והגברים יותר מהנשים בתוך כל מגזר.

ערכים	יהודים	אופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי (%)
גברים	38	28
נשים	23	15

במדגם היהודים מצאנו גם הבדלים באופטימיות לגבי עתיד הבטחון הלאומי לפי גיל: המבוגרים אופטימיים יותר מאשר בצעירים. במדגם הערבים לא היו הבדלים לפני משתנה זה.

אופטימיים לגבי עתיד הביטחון הלאומי לפי גיל (% מדגם יהודים)

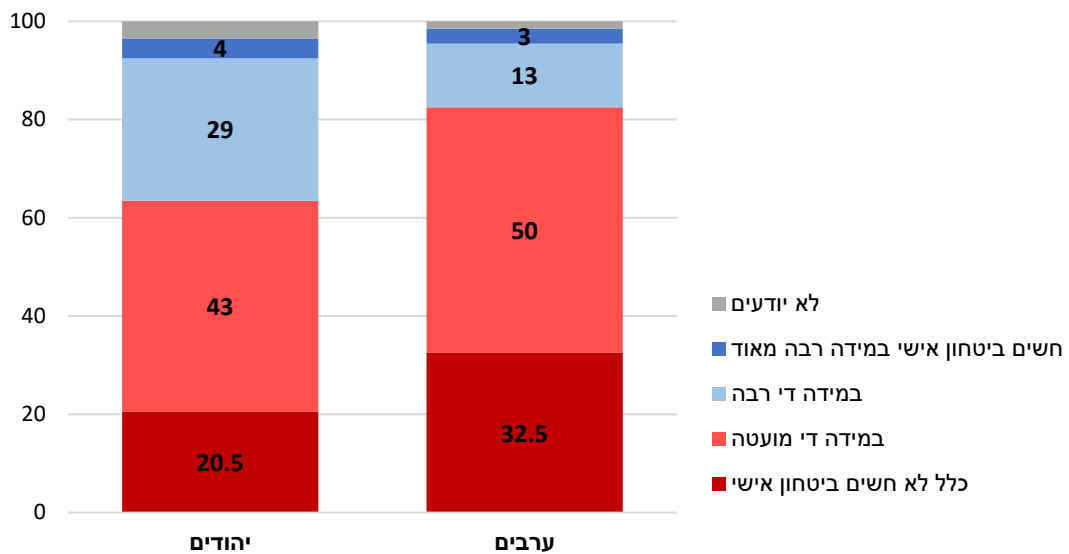

תחושת הביטחון האישי

אין ביטחון אישי

רוב המרואיינים בסקר, יהודים וערבים, דיווחו על היעדר או על רמה נמוכה מאוד של ביטחון אישי. שיעור הערבים החשים כך (83%) עולה על שיעור היהודים (63.5%).

מה רמת הביטחון האישי שאתה ומשפחתך חשים כיום? (% כלל המדגם)

נשים מדווחות יותר מגברים על חוסר ביטחון אישי (כלל לא/ במידה מועטה), כאשר הפער ניכר הן בציבור היהודי (74% מהנשים לעומת ו-54% מהגברים) הן בציבור הערבי (87% מהנשים ו-78% מהגברים).

במדגם היהודים תחושת חוסר הביטחון שוררת בכל הקבוצות על הרצף חרדים-חילונים, כאשר החרדים והמסורתיים הדתיים מדווחים על רמות גבוהות יותר של חוסר ביטחון אישי (76%), בעוד מקרב החילונים רק כמחצית חשו חוסר ביטחון אישי (53%).

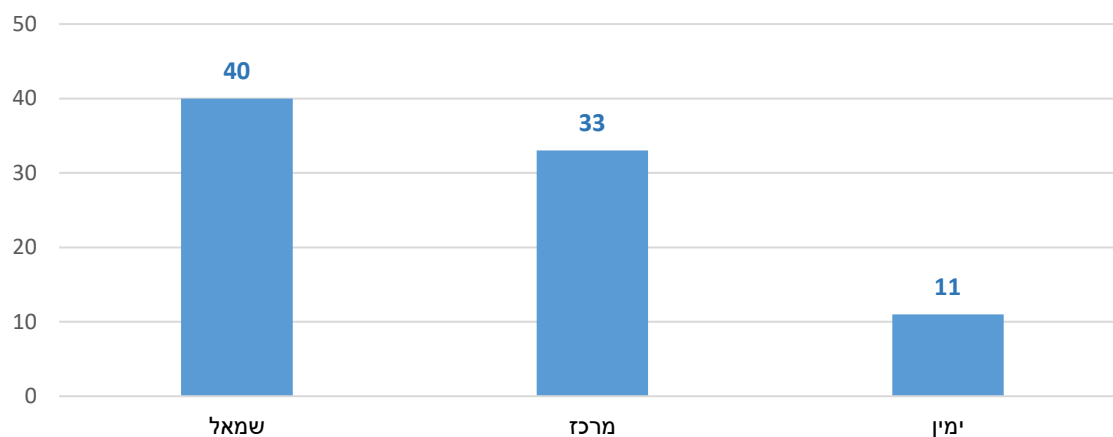
פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי מעלה כי בעוד רוב גדול מהימין דיווחו על חוסר ביטחון אישי (71%), הרי שרק כמחצית במרכז (54%) ומיעוט בשמאל (39%) ציינו כי הם חשים כך.

אמון במופקדים על הביטחון

השר לבטחון הפנים - האופטימיות הנמוכה לגבי עתיד הביטחון הלאומי ותחושת חוסר הביטחון האישי מלוות גם באמון נמוך במי שמופקדים על הביטחון הלאומי.

האמון נמוך במיוחד בשר לביטחון הפנים עומר בר לב, ששיעור הנותנים בו די הרבה או הרבה מאוד אמון מגיע ל-18% בלבד בכלל המדגם (יהודים 19%, ערבים 14%). פילוח של מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי מראה כי בכל שלושת המחנות רק מיעוט רוחש אמון לשר, אבל יש הבדלים ניכרים בין גדלי המיעוט הללו (שמאל 40%, מרכז 33%, ימין 11%).

נותנים די הרבה או הרבה מאוד אמון בשר לבטחון הפנים עומר בר לב לפי מחנה פוליטי (% מדגם יהודים)

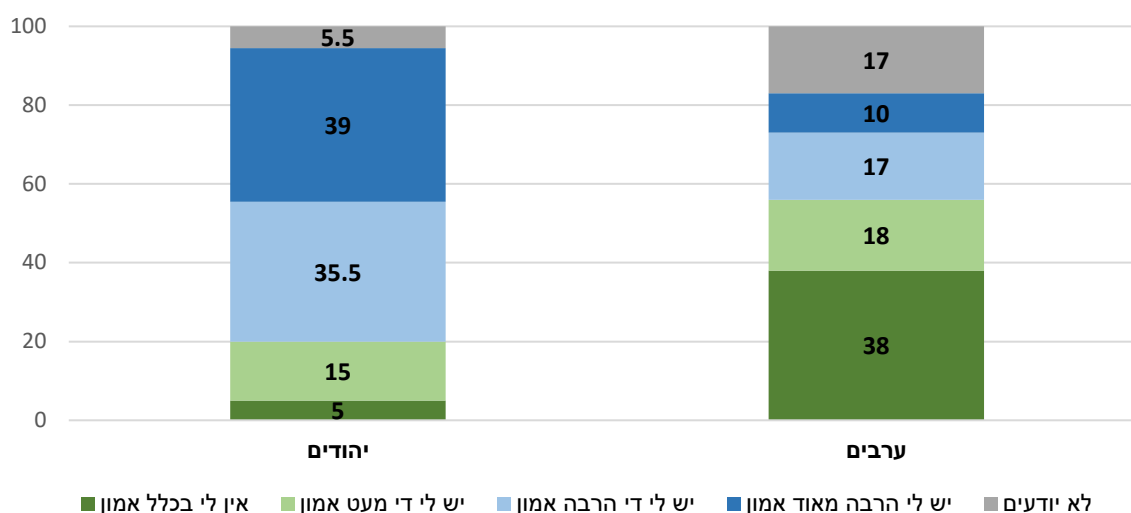

גם כאן מצאנו הבדלים ניכרים בין נשים לגברים, כאשר הנשים - יהודיות וערביות - פחות נותנות אמון בשר לבטחון פנים מגברים.

גברים	נשים	% נותנים די הרבה או הרבה מאוד אמון
19	10	24
14	10	14

שב"כ - זו הפעם הראשונה שבחנו את אמון הציבור בשב"כ ולפיכך אין לנו נקודת השוואה קודמת. בכלל המדגם 67% רוחשים כיום לשב"כ די הרבה או הרבה מאוד אמון (יהודים 75%, ערבים 27%). במדגם היהודים מדובר ברוב, אם כי שונה בגודלו, בשלושת המחנות הפוליטיים (שמאל 80%, מרכז 81%, ימין 73%).

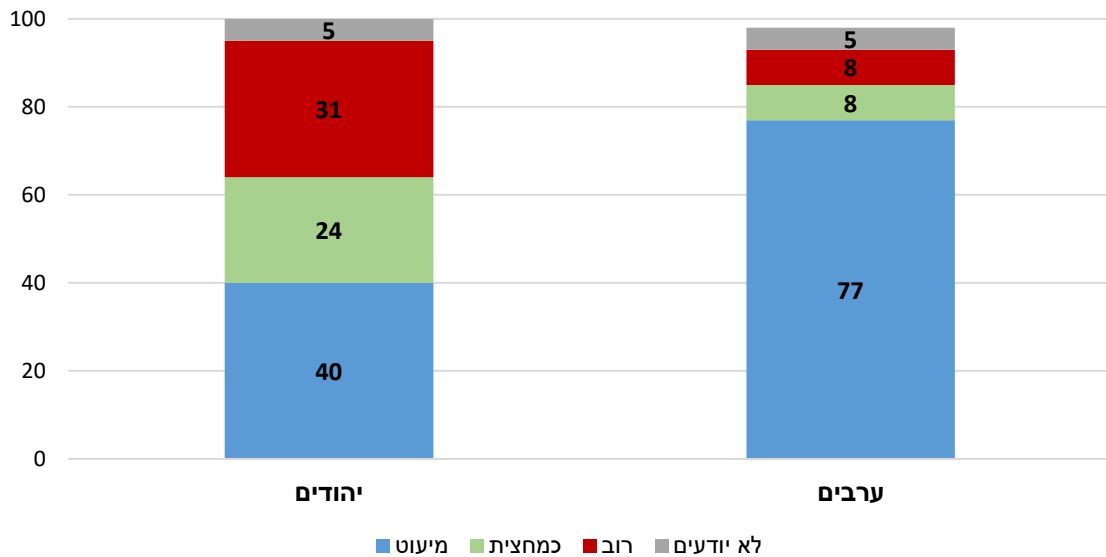
אמון בשב"כ (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

תמיכה בפיגועים ובמעשי נקמה

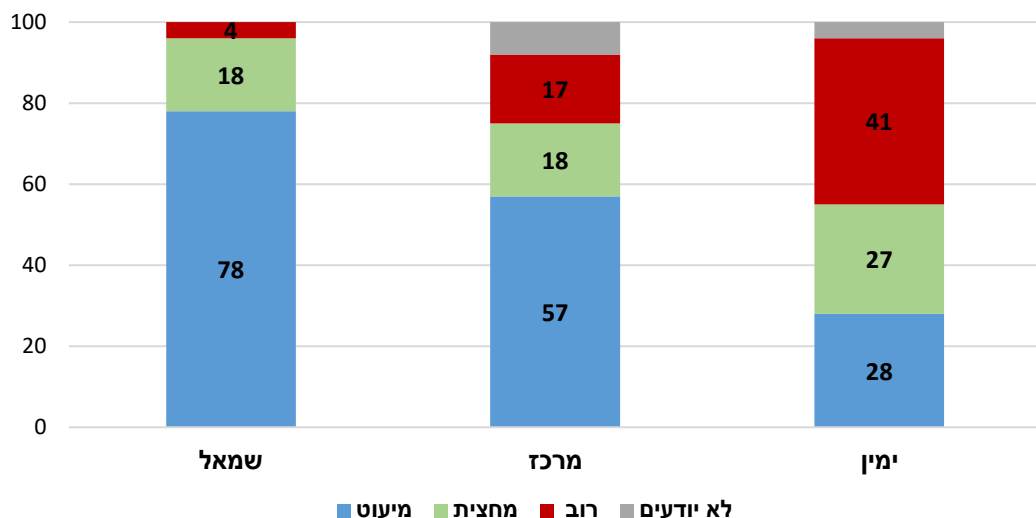
ביקשנו לדעת מהי הערכת הציבור לגבי מידת התמיכה של הציבור הערבי בפיגועים. ההתפלגות בין הערכות היהודים והערבים שונה כמובן, כאשר רוב גדול של הערבים (77%) גורסים שרק מיעוט תומכים בפיגועים, אבל ההפתעה היא בקרב הנשאלים היהודים: בניגוד לנתונים שפורסמו בימים האחרונים בנדון, השיעור הגבוה ביותר מהמרואיינים היהודים, אם כי פחות ממחצית (40%), סבורים שרק מיעוט בציבור הערבי תומכים הפיגועים. פחות משליש מהם סבורים שמדובר בתמיכת הרוב בצד הערבי.

לדעתך, איזה חלק מהערבים אזרחי ישראל תומכים בפיגועים כנגד יהודים, דוגמת אלה שהתרחשו בשבועיים האחרונים? (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

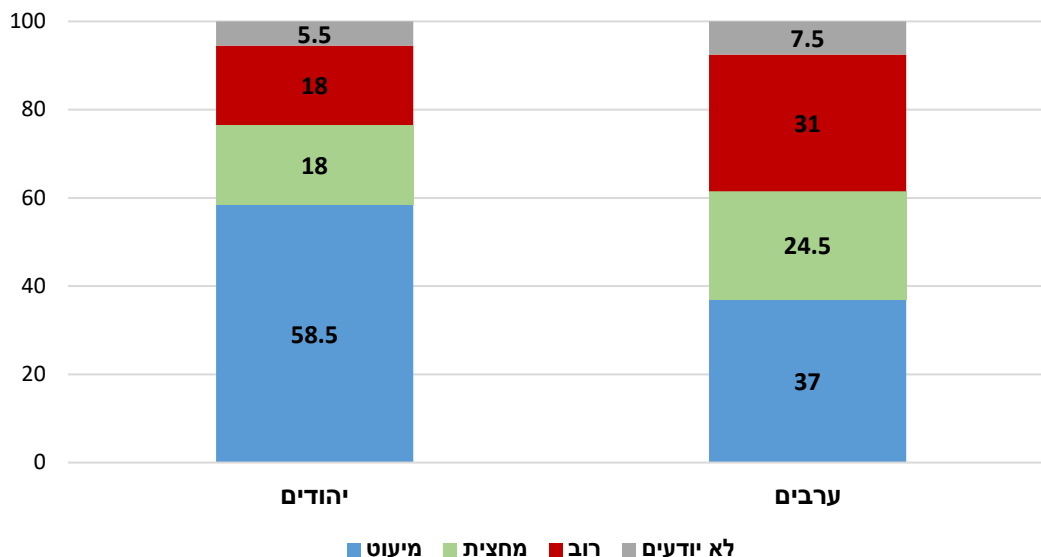
פילוח הערכת המרואיינים היהודים לפי מחנה פוליטי שבשמאל ובמרכז הרוב סבורים שרק מיעוט מהערבים אזרחי ישראל תומכים בפיגועים. הימין השיעור הגבוה ביותר, אך פחות מרוב, סבורים שמדובר ברוב של תומכים בקרב הערבים.

לדעתך, איזה חלק מהערבים אזרחי ישראל תומכים בפיגועים כנגד יהודים, דוגמת אלה שהתרחשו בשבועיים האחרונים, לפי מחנה פוליטי? (% מדגם יהודים)

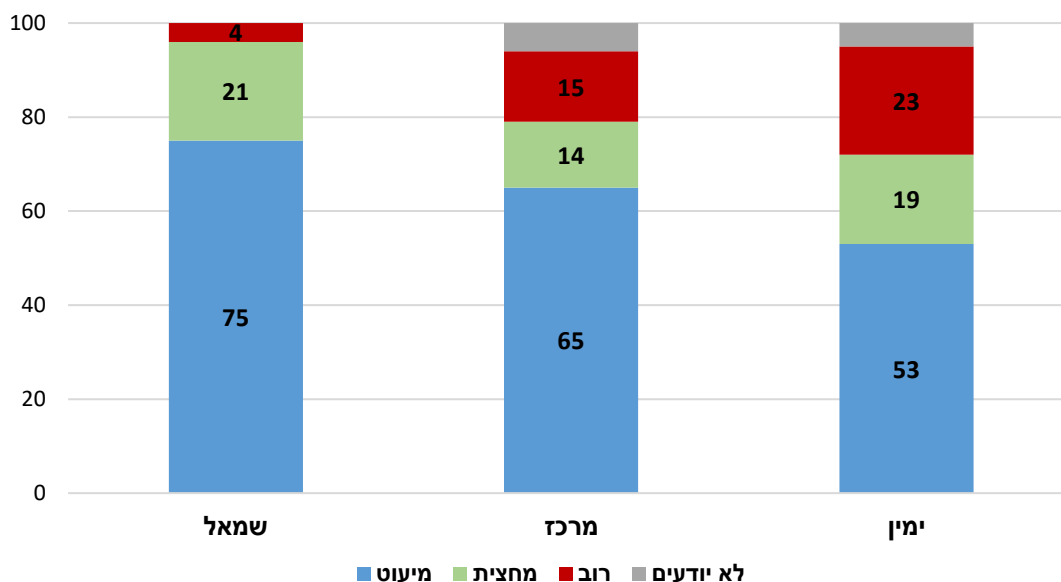
ומה בדבר תמיכה בקרב היהודים במעשי נקמה על פיגועים? בקרב המרואיינים היהודים הרוב (58.5%) מעריכים כי רק מיעוט תומכים במעשי נקמה ובקרב הערבים השיעור הגבוה ביותר, קצת יותר משליש מעריכים כך. נראה כי הערבים מייחסים ליהודים פחות כוונות רעות מאשר היהודים לערבים. ובכל זאת כאן גם כאן שיכחה יותר הדעה כי הרוב בצד השני אינו מעוניין לפגוע בקבוצה האחרת.

לדעתך, איזה חלק מהציבור היהודי בישראל תומך בפעולות נקמה כנגד ערבים? (% , מדגם יהודים ומדגם ערבים)

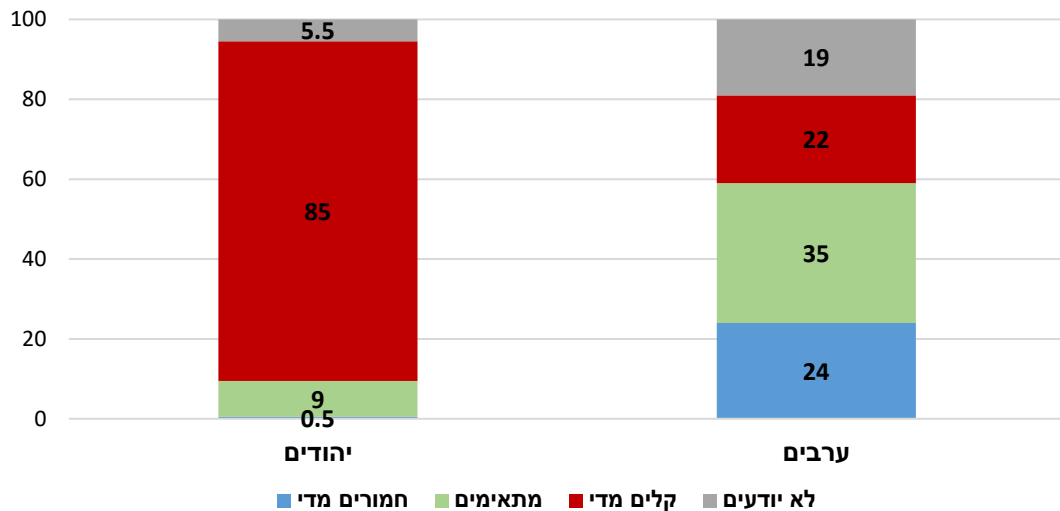
פילוח של מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי מראה השמאל מעריך בשיעורים גדולים יותר מאשר המרכז והימין כי רק מיעוט מהיהודים מצדדים במעשי נקמה על פיגועים.

לדעתך, איזה חלק מהציבור היהודי בישראל תומך בפעולות נקמה כנגד ערבים? לפי מחנה פוליטי (% , מדגם יהודים)

עונשים שבתי המשפט מטילים על מבצעי פיגועים – לפעמים נשמעות טענות כי העונשים המוטלים על מבצעי פיגועים על ידי בתי המשפט הם קלים מדי. בעוד בקרב הערבים הפיזור בין התשובות: קלים מדי, מתאימים, חמורים מדי אינה מובהקת עם נטייה קלה לתאר את העונשים כמתאימים, הרי שבמדגם היהודים מצאנו רוב גדול הסבורים שהעונשים המוטלים על ידי בתי המשפט הם קלים מדי.

העונשים שבית המשפט מטיל בדרך כלל על מבצעי פיגועים הם: (% מדגם יהודים ומדגם ערבים)

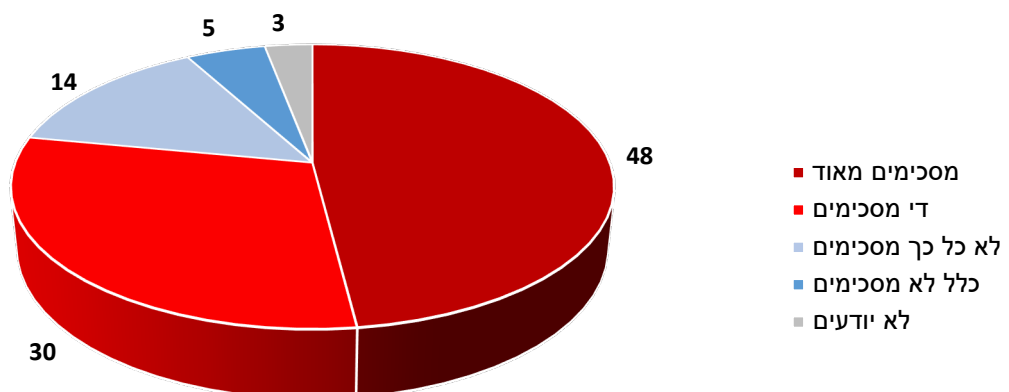

פילוח לפי מחנות הבהיר כי אפילו בשמאל הרוב סבורים כי מדובר בענישה קלה מדי (62%), לא כל שכן במרכז ובימין (81%-91% בהתאמה).

שיקולי מוסר בלחימה

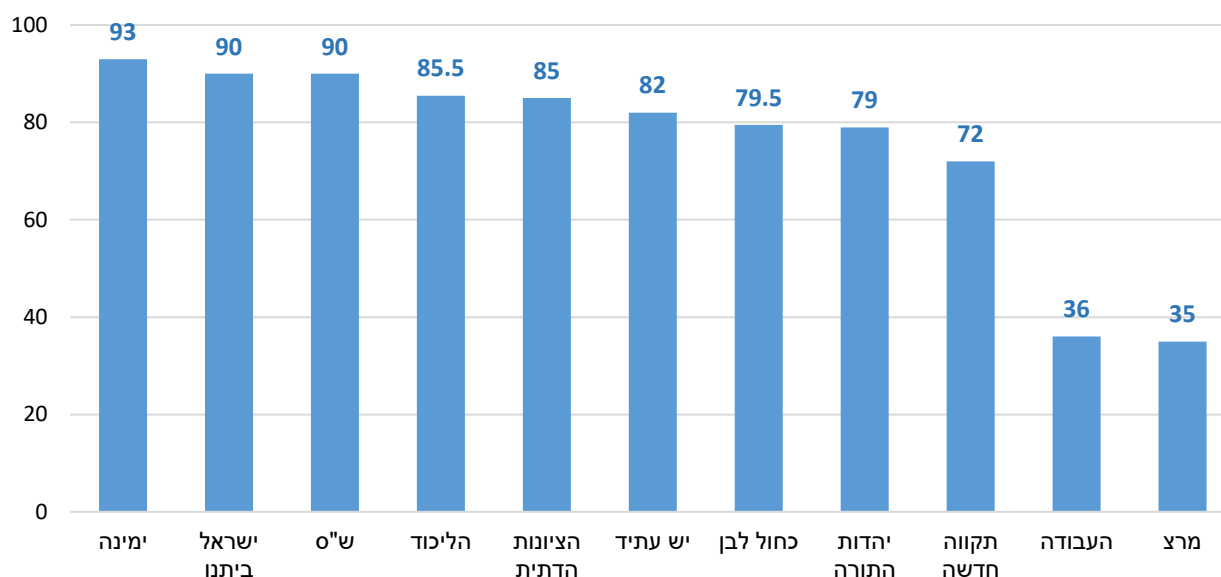
שאלנו: האם אתה מסכים או לא מסכים כי במסגרת המאבק בטרור אין מקום לשיקולי מוסר, ומותר להשתמש בכל האמצעים כדי למנוע פיגועים? ברוב הטיעון על קולת העונשים המוטלים על מפגעים, רוב גדול מאוד ממדגם היהודים (78%) מסכימים כי במסגרת המאבק בטרור אין מקום לשיקולי מוסר וניתן להשתמש בכל האמצעים כדי למנוע פיגועים, ורק מיעוט אינו מסכים לכך (19%). מדובר בזינוק כלפי מעלה בהשוואה למדידה שביצענו ב 2018 אז רק 38.5% הסכימו ששיקולי מוסר אינן רלוונטיים במסגרת המאבק בטרור.

האם אתה מסכים או לא מסכים כי במסגרת המאבק בטרור אין מקום לשיקולי מוסר, ומותר להשתמש בכל האמצעים כדי למנוע פיגועים? (% מדגם יהודים)

פילוח לפי מחנה פוליטי מעלה כי רוב גדול מהימין (85%) ומהמרכז (75%) בהשוואה למחצית מהשמאל (51.5%). מסכימים כי במסגרת המאבק בטרור אין מקום לשיקולי מוסר. פילוח לפי הצבעה בבחירות מעלה כי רק במפלגת העבודה ומרצ מיעוט בלבד מסכימים להיגד זה לעומת רוב בכל שאר המפלגות.

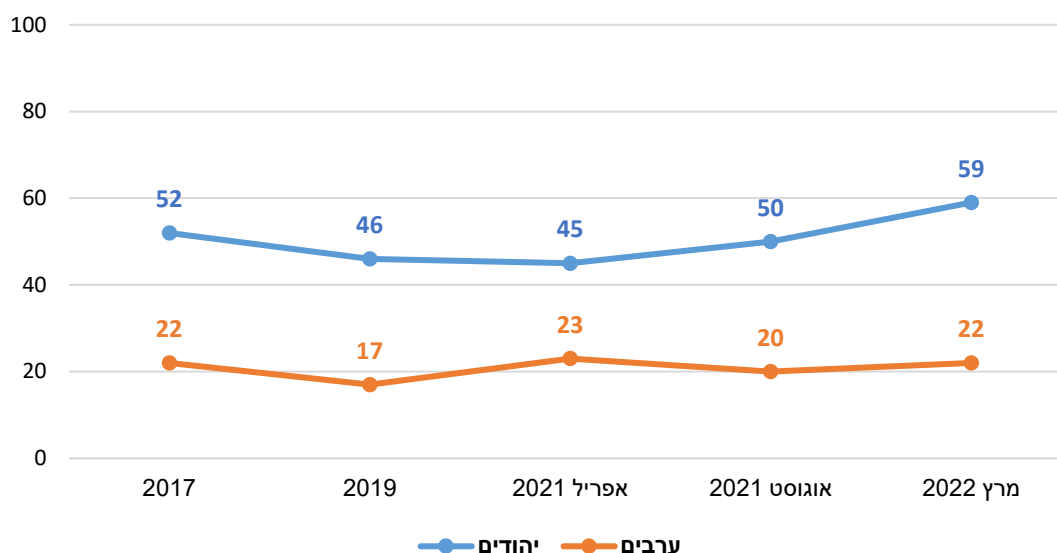
במסגרת המאבק בטרור אין מקום לשיקולי מוסר, ומותר להשתמש בכל האמצעים כדי למנוע פיגועים (%)
(יהודים, מסכימים)

יחסי יהודים-ערבים

"עדיף שהיהודים והערבים יחיו בנפרד אלה מאלה" – רוב המרואיינים היהודים (59%) מסכימים כיום כי עדיף ששתי הקבוצות, היהודית והערבית, יחיו בנפרד זו מזו. מדובר בעלייה משמעותית של 14% לעומת מדידת אפריל 2021. בקרב המרואיינים הערבים כמעט ולא חל שינוי בגודל המיעוט הקטן בלבד המסכימים עם היגד זה. במילים אחרות – רוב היהודים מצדדים כיום בהפרדה לעומת מיעוט קבוע למדי בקרב הערבים תומכים בכך.

עדיף שהיהודים והערבים יחיו בנפרד אלה מאלה (%) , מדגמי יהודים ומדגמי ערבים, מסכימים)

פילוח של מדגם היהודים העלה הבדלים פנימיים: מעל שני שלישים ממחנה הימין תומך במגורים בהפרדה, לעומת קצת פחות ממחצית במרכז, וכשליש בלבד בשמאל. הבדלים ניכרים נמצאו גם לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים: קצת פחות ממחצית החילונים מסכימים כי יהודים וערבים צריכים לחיות בנפרד אלה מאלה, למול כשני שלישים מהמסורתיים והדתיים, ורוב גדול עוד יותר מהחרדים שסבורים כך. הבדלים נמצאו גם לפי גיל ומין: צעירים ונשים תומכים יותר ממבוגרים ומגברים במגורים בהפרדה.

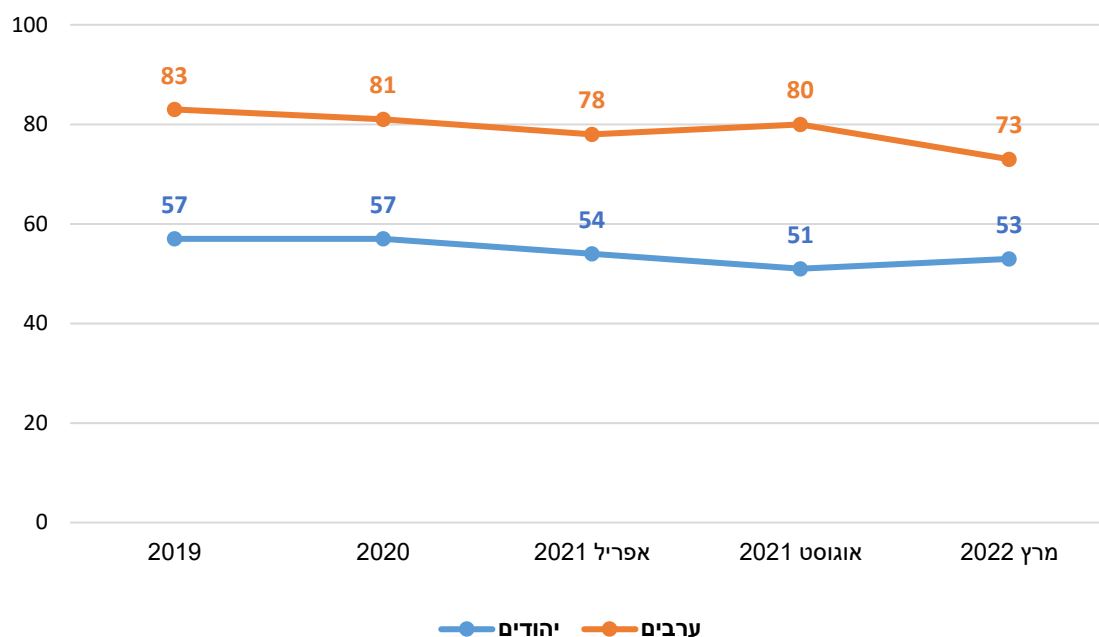
מסכימים שעדיף שיהודים וערבים יחיו בנפרד אלה מאלה (% , מדגם יהודים, מרץ 2022)

32	שמאל	מחנה פוליטי
46	מרכז	
69	ימין	
79	חרדים	מיקום על הרצף החרדי-חילוני
67	דתיים	
73	מסורתיים דתיים	
62	מסורתיים לא דתיים	
46	חילונים	
65	מתחת ל-35	גיל
59	35-54	
52	+55	
54	גברים	מין
64	נשים	

במדגם הערבים נמצא בשאלת ההפרדה הבדל בין מצביעי רע"ם למצביעי הרשימה המשותפת: בעוד שכשליש (34%) ממצביעי הרשימה המשותפת תומכים במגורים בהפרדה, רק חמישית (20%) ממצביעי רע"ם תומכים בכך. מעניין לציין כי בשתי המדידות בשנת 2021 לא נמצא הבדל בין מצביעי שתי המפלגות בסוגיה זו.

"רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה" – בקרב המרואיינים הערבים חלה במדידה הנוכחית ירידה בשיעור מי שצינו כי רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה ולהיות חלק ממנה (מ-80% ב-2021 ל-73% עכשיו). לעומת זאת בציבור היהודי כמעט ולא חל שינוי וכמחצית בקירוב ממשיכים להסכים עם היגד זה.

רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה (% , מדגמי יהודים ומדגמי ערבים, מסכימים)

כצפוי, יש הבדלים ניכרים בעמדות קבוצות שונות במדגם היהודים: רוב גדול (83%) ממחנה השמאל ושני שלישים מהמרכז מסכימים כי רוב הערבים רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה, לעומת מיעוט בימין (42%). פילוח לפי מיקום על הרצף חרדים-דתיים מעלה כי שני שלישים מהחילונים מסכימים עם ההיגד, לעומת מעט פחות ממחצית מהמסורתניים והדתיים ופחות משליש מהחרדים. כאן מצאנו הבדלים לפי גיל רק מיעוט מהצעירים, מתחת לגיל 35, ציינו כי רוב הערבים רוצים להיות חלק מהחברה הישראלית למול כ מחצית מגילי הביניים, 35-54, ורוב מהמבוגרים, גילי 55 ומעלה.

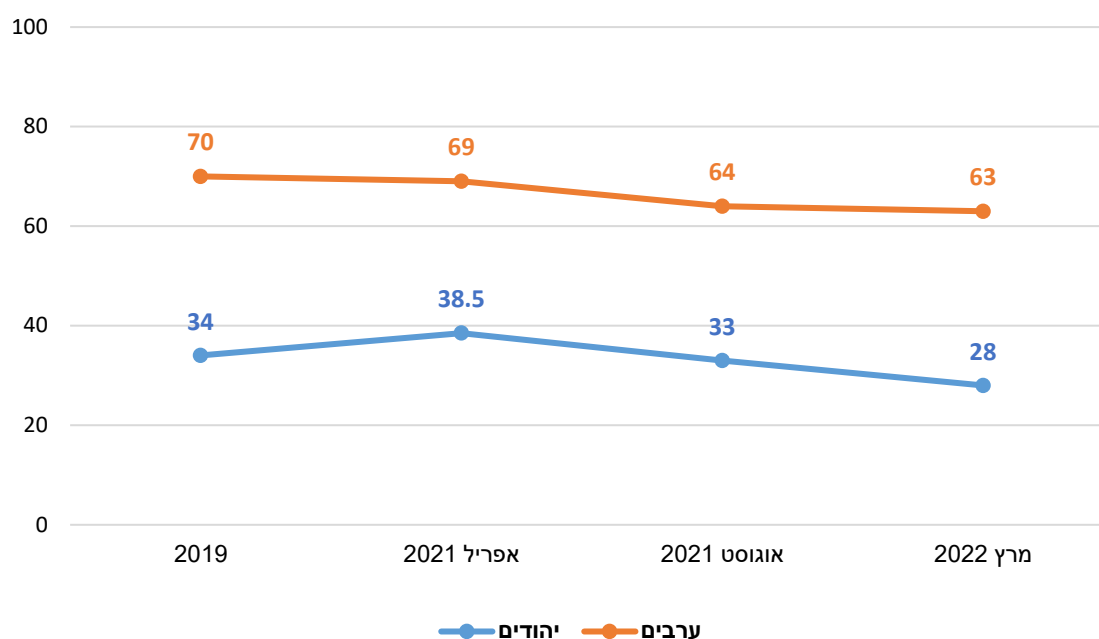
מסכימים שרוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה (%), יהודים, (מרץ 2022)

83	שמאל	מחנה פוליטי
67	מרכז	
42	ימין	
29	חרדים	מיקום על הרצף החרדי-חילוני
42.5	דתיים	
49	מסורתניים דתיים	
48	מסורתניים לא דתיים	
65	חילונים	
43	מתחת ל-35	
53	35-54	
63.5	+55	

במדגם הערבים מצאנו הבדלים בין מצביעי הרשימה המשותפת למצביעי רע"ם: פחות משני שלישים (62%) ממצביעי הרשימה המשותפת ציינו כי רוב הערבים אזרחי ישראל רוצים להשתלב בחברה הישראלית ולהיות חלק ממנה, לעומת רוב כמעט מוחלט מקרב מצביעי רע"ם (85%).

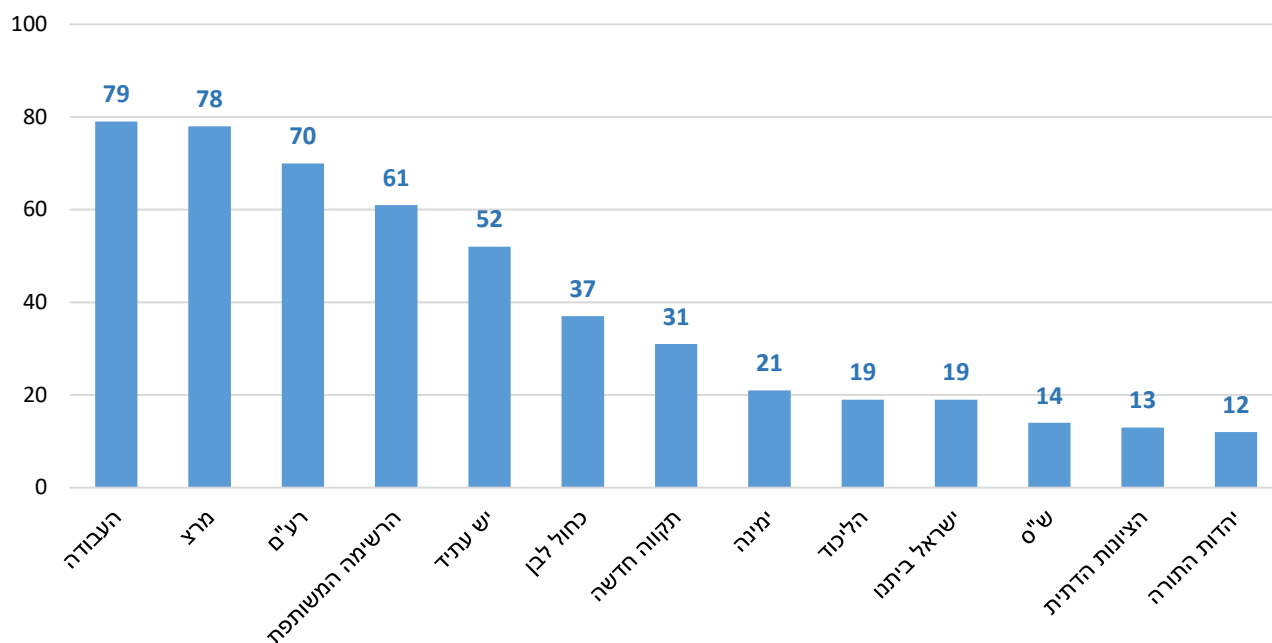
אפשרי שערבי אזרחי ישראלי שמרגיש חלק מהעם הפלסטיני יהיה גם אזרח נאמן למדינת ישראל? - רק 28% מהמרואיינים היהודים סבורים כי ערבי-ישראלי יכול גם לחוש חלק מהעם הפלסטיני וגם להיות אזרח נאמן למדינת ישראל, זו המדידה הנמוכה ביותר שנמצאה לשאלה מאז התחלנו להציג שאלה זו, וירידה של 10% מאפריל 2021. זאת לעומת רוב מקרב המרואיינים הערבים (63%) הסבורים, כמו במדידת שנה שעברה, כי ניתן גם להרגיש חלק מהעם הפלסטיני וגם להיות אזרח נאמן למדינת ישראל. עם זאת לאורך זמן ניתן לראות כי גם בקרב הערבים חלה שחיקה מסוימת בשיעור הסבורים כי זהות כפולה כזו היא אפשרית.

האם אפשרי שערבי אזרח ישראל שמרגיש חלק מהעם הפלסטיני יהיה גם אזרח נאמן למדינת ישראל? (%), מדגמי יהודים ומדגמי ערבים, בטוחים וחושבים שאפשרי)

פילוח התשובות לשאלה זו לפי הצבעה בבחירות מעלה כי רוב מצביעי מפלגות השמאל (העבודה ומרצ) והמפלגות הערביות (רע"ם והרשימה המשותפת) סבורים כי אפשרי גם להרגיש חלק מהעם הפלסטיני וגם להיות אזרחי ישראל נאמן. מחצית ממצביעי יש עתיד סבורים כן, ורק מיעוט מקרב מצביעי יתר המפלגות.

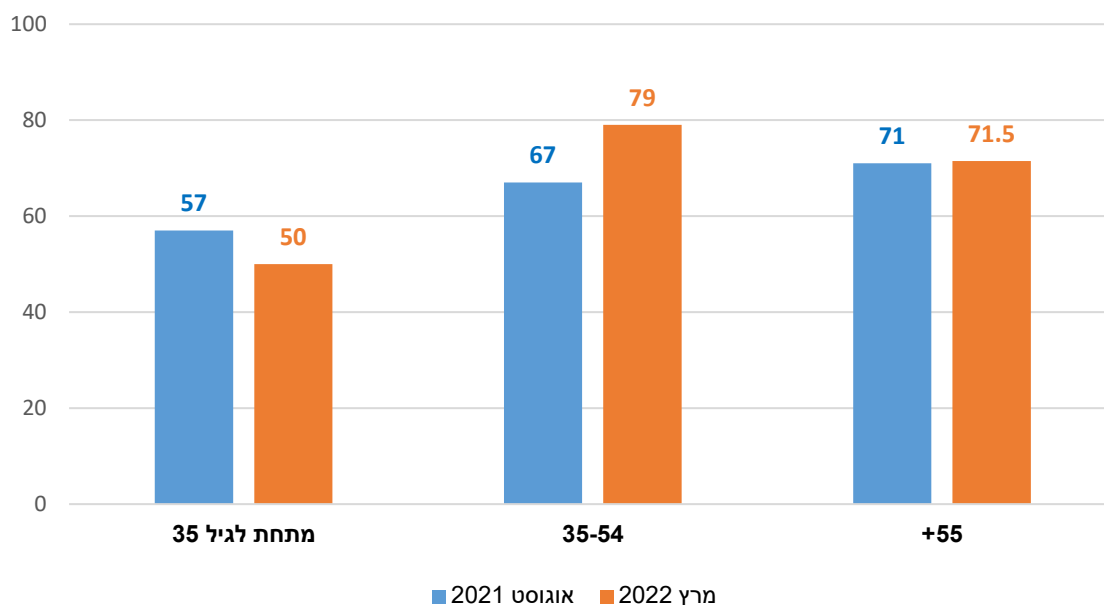
האם אפשרי שערבי אזרח ישראל שמרגיש חלק מהעם הפלסטיני יהיה גם אזרח נאמן למדינת ישראל? (%), כלל המדגם, בטוחים וחושבים שאפשרי)

פילוח לפי מיקום על הרצף חרדים-חילונים מעלה כי בכל קבוצות הדתיות מדובר במיעוט הסבורים כי תיתכן זהות כפולה כזו וכי בקרב החרדים חלה הירידה הגדולה ביותר בשיעור הסבורים כי יש פשרות כזו.

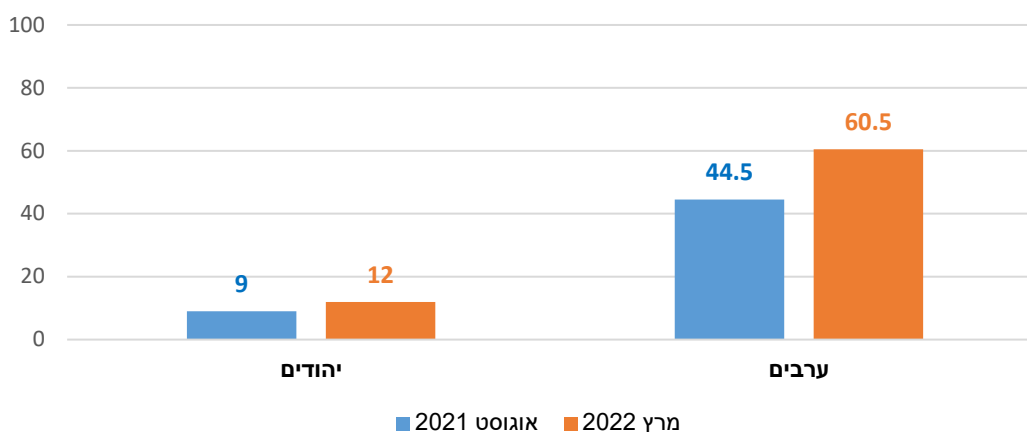
הצעירים הערבים, מתחת לגיל 35, סבורים פחות מקבוצות הגיל המבוגרות יותר כי ניתן גם להרגיש חלק מהעם הפלסטיני וגם להיות אזרח נאמן למדינת ישראל. יתירה מזו בקבוצה זו אף חלה ירידה מאז המדידה הקודמת בניגוד לשתי הקבוצות האחרות.

האם אפשרי שערבי אזרח ישראל שמרגיש חלק מהעם הפלסטיני יהיה גם אזרח נאמן למדינת ישראל? (%), מדגמי ערבים, בטוחים וחושבים שאפשרי)

נחוצות הגינוי של ההנהגה הערבית כשמדובר באלימות של ערבים כלפי יהודים - רוב המרואיינים הערבים סבורים כי ההנהגה הערבית פועלת באופן נחרץ נגד אלימות של ערבים כלפי יהודים, לעומת רוב גדול עוד יותר מהמרואיינים היהודים הסבורים ההיפך. השוואה עם המדידה הקודמת לאחר אירועי מאי 2021 מעלה כי בציבור היהודי חלה עלייה מתונה בשיעור הסבורים שההנהגה הערבית פועלת באופן נחרץ נגד האלימות של ערבים כלפי יהודים לעומת זאת, בקרב המרואיינים הערבים העלייה היא ניכרת, בעיקר בקרב מצביעי רע"ם, מ-44% באוגוסט 2021 ל-65% במדידה הנוכחית.

ההנהגה הערבית פועלת באופן נחרץ נגד אלימות של ערבים כלפי יהודים? (%), מדגמי יהודים ומדגמי ערבים, מסכימים)

* * *

מדד הקול הישראלי מרץ 2022 נערך על-ידי מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל והמדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בסקר, שנערך באינטרנט ובטלפון (השלמות של קבוצות שאינן מיוצגות כראוי במרשתת) בין התאריכים 29/3-1/4/2022, רואיינו 605 איש ואשה בשפה העברית ו-156 בשפה הערבית, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 3.59\%$ ברמת ביטחון של 95%. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון מדגם. לקובץ הנתונים המלא ראו:

<https://dataisrael.idi.org.il>